

ISSN 2218-7588
E- ISSN 2219-5513
IASJ 0000 0001

DİL

VƏ

ƏDƏBİYYAT

LANGUAGE AND LITERATURE

ЯЗЫК И ЛИТЕРАТУРА

Beynəlxalq elmi – nəzəri jurnal

Elektron versiyası

Электронная версия

1(109)

Jurnal

1993-cü ildən 2 aydan bir çıxır

BAKİ - 2019

REDAKSIYA HEYƏTİ РЕДАКЦИОННАЯ -КОЛЛЕГИЯ

ÜMUMİ DİLÇİLİK:
ОБЩЕЕ ЯЗЫКОЗНАНИЕ:

Akademik V.Məmmədəliyev –məsul redaktor
Prof.R.Rüstəmov
Prof. Əl-Abbassi Xeyri

ŞƏRQŞÜNASLIQ VƏ İLANİYYAT:
ВОСТОКОВЕДЕНИЕ И ТЕОЛОГИЯ

Prof. E.Əzizov
Prof.T.Haçıyev
Prof. S. Abdullayeva

AZƏRBAYCAN DİLÇİLİYİ:
АЗЕРБАЙДЖАНСКОЕ ЯЗЫКОЗНАНИЕ

Prof.A.Abbasov - məsul redaktor
Dos.A.Səfiyev
F.d. Q.Sayılov

AZƏRBAYCAN ƏDƏBİYYATI:
АЗЕРБАЙДЖАНСКАЯ ЛИТЕРАТУРА:

Akademik N.Paşayeva-məsul redaktor
AMEA müx.üzvü,prof.T.Mütəllibov

ƏDƏBİYYAT NƏZƏRİYYƏSİ:
ТЕОРИЯ ЛИТЕРАТУРЫ:

AMEA müx.üzvü,prof.N.Cəfərov- məsul redaktor
F.e.n. N. Hüseynova

TÜRKOLOGİYA:
ТЮРКОЛОГИЯ

Prof. Г . Мяцяпрямлі –məsul redaktor

JURNALİSTİKA:
ЖУРНАЛИСТИКА

Prof. Ə.Paşayeva
Prof.F.Vəlixanova
Prof.A.Haçıyev- məsul redaktor
Prof. L. Əhmədova
Prof.M.Cəfərov

RUS FİLOLOGİYASI:
РУССКАЯ ФИЛОЛОГИЯ

Prof.F.Yadigar (Veysəlov)-məsul redaktor
Prof.C.Nağıyev -məsul redaktor
Prof .B.İsmayılov
F.d. R.Xəlilov

QƏRB FİLOLOGİYASI :
ЗАПАДНАЯ ФИЛОЛОГИЯ

Prof.N.Muxtarova-məsul redaktor
Prof.S. Mirzəyev
Prof. R. Hüseynzadə
Dos.S. Abbasova
Dos.R.Cavadov
Dos. L.Ələkbərova

PEDAQOGİKA VƏ PSIXOLOGİYA:

RT A müx.üzvü. Prof. C.M. Mallaev
Prof. P.Omarova
Fen. İ.Hüseynov
Prof. T.Tixoplav
Prof.V.Tixoplav

İNSANŞÜNASLIQ
ЧЕЛОВЕКОВЕДЕНИЕ

Prof.A.Xələfov
Prof.X.İsmayılov
Dos.A.Əliyev

KİTABŞÜNASLIQ
КНИГОВЕДЕНИЕ
Prof. Ə.Rəcəbli – məsul redaktor
Prof..N.Məmmədli

DİLÇİLİK – ЯЗЫКОЗНАНИЕ	6-168
N. İSMAYILOVA. Variantlıq və qrammatik məfhum.....	6
M. İSMAYILOVA. Razılaşmamağı ifadə edən leksik və qrammatik vasitələrin mühüm rolu.....	9
S. ABDİNOVA. Nitq aktlarının spesifikasiyini fərqləndirmə.....	13
Ə. HƏZİYEVA. “Siyasi korrektlik” – kalka üsulu ilə yaranan “yeni nəsil” terminlərin anlayış mənimsənilməsi.....	17
İ. QƏNİYEVA. Azərbaycan və ingilis toponimlərinin bədii nitqdə işləklik dərəcəsi.	21
A. ГАСЫМОВА. Словосочетания в турецком и Азербайджанском языках.....	26
Q. MƏŞƏDİYEYEV. Zərflərin türk dillərinin dialektlərinə qarşılıqlı inteqrasiyası.....	30
Дж. ГАДИМОВА. Об истории возникновения вариативных падежных форм имен существительных.....	33
Ş. NAĞİYEVA. Azərbaycan dilində pəremik vahidlər və onların linqvistik xüsusiyyətləri	36
A. QƏRİBLİ. Müasir Türk dünyasında “Türk dilləri” anlayışı: problemlər, mülahizələr.....	40
G. BAYRAMOVA. Mental metaforaların təkamül konsepsiyası.....	44
R. SÜLEYMANOVA. Azərbaycan dili şivələrində türk dili ilə müstəqil leksikanın təsnifi haqqında.....	48
V. ABİYEVA. Tibb terminlərinin leksik-semantik və qrammatik struktur xüsusiyyətləri.....	52
A. ƏHMƏDOVA. Qasım Bəy Zakirin yaradıcılığında frazeologizmlər.....	54
F. MEHDİYEYEV. Mətn dilçiliyi.....	57
A. MƏMMƏDRZAYEVA. Əsərlərdə degenerativ zaman anlayışı.....	59
S. SADIQOVA. Ədəbi dildə arxaikləşmiş hal-vəziyyət feilləri Qərbi Azərbaycan şivələrində.....	62
A. KƏRİMLİ. Azərbaycan dilində nəticə budaq cümlələrinin struktur xüsusiyyətlərinin öyrənilməsində bağlayıcı vasitələri... ..	65
Г. УДАЛЫХ. Русские фразеологические единицы с отрицательной семантикой в когнитивном аспекте.....	68
У. ИБРАГИМ. Об общественно-политической терминологии с префиксом <i>anti-</i> во французском языке.....	71
M. ZEYNALLI. XX əsrin 20-30-cu illərində Azərbaycan ədəbi dilində norma axtarışları.....	74
S. MAHMUDOVA. Azərbaycan dilində ingilis sözlərinin fonetik və semantik mənimsənilməsi prosesi.....	78
M. ALIAXBERDİYEVA. Интернационализмы в истории русского литературного языка.....	82
R. ƏSƏDOVA. Feil tərzlərinin feilin zaman formaları ilə ifadəsi.....	85
G. QURBANOVA. Azərbaycan və türk dillərində maliyyə terminlərinin yaranmasında kalkaların rolu.....	88
M. ƏSƏDOVA. Qərb qrupu dialekt və şivələrində sabit söz birləşmələrinin komponentləri.....	91
A. QOCAYEVA. Les variations du radical verbalen français.....	95
S. SƏLİMOVA. Fransızlara məxsus antroponimlərin mənşəyi.....	98
J. VƏKİLOVA. Тюркские лексические заимствования во французском языке.....	101
Z. BAĞIRZADƏ. Dil normalalarının deskriptiv və preskriptiv növləri	104
S. ƏHMƏDOVA. Konseptin strukturuna nəzəri baxış	107
N. ƏLİYEVA. Rus dilində yiyəlik halın təzahürü.....	110
Ş. MƏMMƏDOVA. Nominasiya və mətnin formalaşması	113
N. İBAYEV. Bəkir Çobanzadənin dilçilik görüşləri.....	117
F. RÜSTƏMOVA. Yas mərasimi ilə bağlı bəzi sözlərin semantik xüsusiyyətləri.....	120
Ç. YOLÇUBƏYLİ. Akademik A Axundov yaradıcılığında müasir Azərbaycan ədəbi dilinin fonetika məsələləri.....	124
L. HƏSƏNOVA. Müasir Azərbaycan dilində turizm terminologiyasında neologizmlər.....	129
III. ИБРАГИМОВА. Слова стилистически неравноценны.....	132
K. MƏHYƏDDİNOVA. Abreviaturların yaranma tarixinə nəzər.....	136
A. AĞAMALIYEVA. Sintaksis və təhlil. Noam Xomski.....	139
A. EMİNOVA. Şərrur rayonu ərazisindəki xələc etnotoponimlərinin struktur-semantik təhlili.....	142
F. VƏLİYEVA. Azərbaycan aforizmlərində idiomatiklik problemi.....	145
G. MƏHƏRRƏMOVA. Mətn və koherentlik anlayışı.....	148
A. MƏMMƏDOVA. İnsanın iradə hürryyəti məsələsinin təhlili: Quran müstəvisində İradə termininin etimologiyası.....	151
Д. МУСТАФАЕВА. Проблемы классификации упражнений.....	154
N. ƏLİBƏYLİ. Müxtəlif dillərdə səyahət konseptinin leksik ifadəsi.....	156
T. OPUDJQOVA. Колоронимы в составе зоологической терминологии	159
S. QULİYEVA. Tibbi terminologiyanın kommunikativ-koqnitiv problemləri.....	162
A. YUNUSOV. Türk ədəbi dilində inversiv cümlələrin sintaktik xüsusiyyətləri.....	165

ƏDƏBİYYAT-SUNASLIQ-LİTERATURPƏDƏNİE.....169-309

A. ABASOV. B. Vahabzadənin poetik dünyası haqqında	169
K. ADIŞİRİNOV. Böyük Vətən müharibəsi illərində Şəkidə ədəbi-mədəni mühit	173
Q. SAYILOV. Tapmaca-bayatların bədii sistemində İslam kanonlarını inikas edən metaforik modellər.....	177
S. ƏLİYEVA. Xalq bədii düşüncəsinin H. Arif şərinə. poetik inikası.....	179
N. ADIŞİRİNOV. Məhəmməd Füzulinin “Leyli və Məcnun” poemasında folklor motivləri	182
A. ƏSƏRZADƏ. Tərcümə zamanı qarşıya çıxan çətinliklər.....	187
M. DÖVLƏTZADƏ. A. Divanbəyoglundun “Əbdül və Şahzadə” əsərində müəllifin maarifçi dünyagörüşü.....	189
A. ƏLİYEV. İngilis qadın şairlərinin yaradıcılığına ümumi nəzəri baxış.....	192
T. ZEYNALOVA. Hüseyn Cavid poeziyasının ingilis dilinə tərcümə xüsusiyyətləri.....	199
C. ABUŞOVA. К вопросу сохранения стиля в переводе художественной публицистики.....	200
C. ƏFƏNDİYEVA. Контактные связи в литературе XX века: Федерико Гарсиа Лорка и Флиага Кюрчайлы.....	203
M. KASIMOVA. Теоретический аспект проблемы национального и интернационального героя	209
Ə. HÜSEYNOVA. Bəkir Nəbiyev poeziya tənqidçisi kimi.....	213
M. QULİYEVA. Məhəmməd Tağı Sidqinin yaradıcılığının bədii dili və üslubu.....	216
R. MƏMMƏDOVA. Elçin komediyalarında bədii konflikt.....	220
G. ABDULLAYEVA. Şeyx Qalib şeirində məna axtarışları.....	223
Ə. ƏKPƏROVA. Margaret Etvudun “Pişik gözü” romanı feminist ideyaların inikası kimi.....	226

Z. HÜSEYNOVA. Ərəb-fars dillərində olan Azərbaycan ədəbiyyatında Peyğəmbər obrazları.....	229
X. ŞAIQOZI . Dastanlarda möcüzəli doğuluş motivinin funksional xarakteri.....	233
Г. ГАСАНОВА. Повесть «Хаджи-Мурат» Л.Н.Толстого в азербайджанской публицистике.....	237
X. QURBANOVA . Klassik ingilis şeirlərində məcazların mövqeyi.....	240
Y. ABDULLAYEVA.Postmodernist təhkiyədə allegoriya və simvol: roman-pritça.....	243
N. QAFQAZLI. Cəlil Məmmədquluzadənin “Ölülər” pyesi dövrünün ədəbi-tənqid aynasında.....	247
A. XƏLİLOV. Bədii müqəddimədə sözün apologiyası.....	250
С. ИСЛАМОВА. Характерные особенности русской мемуарной прозы.....	254
Ş. MƏMMƏDOVA. Klassiklərin layiqli davamçısı.....	257
Ş. NƏCƏFOVA. Müasir dünya ədəbiyyatının problemləri və perspektivləri.....	260
S. PAŞAYEVA. Folklorla döyüş ənənələri.....	263
H. MƏMMƏDOVA. Azərbaycan nəsr və dramaturgiyasının ilk qadın siması-Səkinə Axundzadə.....	268
Ü. MİKAYİLOV.“Cəhənnəm” romanının obraz yaradılışında avtobiografizm çalarları.....	271
Л. ЗЕЙНАЛЛЫ. Постмодернистский дискурс и его проявления в Английской литературе.....	274
T.ATAKİŞİYEVA. Azərbaycan memuar ədəbiyyatında klassik epistemoloji xüsusiyyətlər.	278
Ü. DADAŞOVA. İraq-türkman lirik nümunələrinin poetik mənə tutumu və Şumer mənələri ilə səsəşməsi.....	280
Ə. İSMAYİLOVA Cürri Zeydanın Ərəb Xilafətinin musiqi mədəniyyəti barədə fikirləri.....	283
C. SEYİDZADƏ. Ədəbiyyatda psixologizm probleminin tarixi.....	287
Ф. ДУРСУНОВА. Концепция счастья в тюркской литературе социалистического выбора.....	289
Ü. ƏLİYEVA. Şəhər əfsanə və rəvayətləri şəhər folklorunun mühüm tərkib hissəsi kimi.....	292
K. MƏMMƏDOVA, Prof. Sədnik Paşayevin tədqiqatlarında Sari Aşıq.....	296
C. АЗ АДЯЛИЙЕВА Буюцк мцт я фя к кир в я шу м а н и с т ш а и р Seyid Има дя д дин Ня с и м и шаггында бязи гейдяр.....	299
M. MƏMMƏDOV. Folklorşünaslığa töhfə.....	302
H. НАГИЕВА. О переводе повести А.С.Пушкина «Арап Петра Великого» на азербайджанский язык.....	305

PEDAQOGİKA-PSIXOLOGIYA, ПЕДАГОГИКА-ПСИХОЛОГИЯ309-382

M. ASLANLI .«Şah İsmayıl və Gülzar» dastanında fiziki təbiyə motivləri.....	309
III. ГУЛИЕВА. К изучению предложения с вводным словом.в русском языке.....	312
K. MƏMMƏDOVA. İbtidai siniflərdə Azərbaycan dili üzrə yeni dərslik komplektləri	315
S. ABBASOVA, A. MƏMMƏDOVA.Pedaqoji kadr hazırlığına yeni yanaşma.....	317
M. ELYASOVA. Lirik şeirlərin tədrisində yeni texnologiyalardan istifadə.....	320
И. БЕЛИЕВА. Обучение студентов в устной диалогической речи.....	323
S. SADIXLI. Ali məktəblərdə ingilis dilinin tədrisi zamanı leksik vərdişlərin inkişaf etdirilməsi yolları.....	327
G.AXUNDOVA. Məktəblilərin musiqi-estetik zövqlərinin formalaşdırılması məsələləri.....	330
A. ƏHƏDOVA. “Əlavə alət” sinfində fortepiano dərslərində polifonik əsərlər üzərində iş.....	333
M. ƏLİYEVA. “Xor sinfi” fənninin tədrisində müəllimə verilən müasir tələblər.....	336
X. QOCAYEVA. Vokal dərslərində dayaq üzərində iş.....	339
H. VƏKİLOVA. Cümhuriyyətdən doğulan məktəb.....	342
Б. САМЕДОВ. Периоды и проблемы обучения истории английского языка.....	344
Л. АЛЕКПЕРОВА, Т.ДЖАФАРЛИ. Коммуникативная методика в обучении русскому языку.....	349
R.QƏDİROVA,T. BABAYEVA. Öyrənmə fəaliyyətinin funksiyaları,strukturı və səmərəli təşkili.....	352
V. HACIYEVA. İngilis dilində nitq mədəniyyətinə verilən başlıca tələblər.....	356
S. SƏMƏDOVA.İngilis dilində nitq etiketlərinin rolu.....	358
E.YILMAZ, Ü.İSMAYİLOV-Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zekalarının Bazı Değişkenleri Açısından İncelenmesi.....	360
A. NƏMETOVA. О процессе обучения английскому языку в вузах: экспериментальное обучение	365
Дж. А.ЛІАХГУЛІЕВА. Основные положения обучения русскому языку как иностранному.....	368
R. MUSTAFAYEVA. Использование инновационных технологий при обучении русскому языку	371
S. MUSTAFAYEVA . Nəsilərə nümunə.....	374
Д. КАЗИ-ЗАДЕ . Конспектирование как один из видов аналитико-синтетической переработки информации.....	378
H. ХИЯЛОВА. Инклюзивное образование в Азербайджане.....	381

JURNALİSTİKA - ЖУРНАЛИСТИКА393-392

A. HACIYEVA. Ədəbi tələffüz və efirin danışiq üslubu.....	383
S. NAMAZOVA. Ermənilərin xalqımıza qarşı törətdikləri soyqırımlar cümhuriyyət dövrü publisistikasında.....	396
Л. ЗУЛЬФУГАРЛЫ. Особенности использования неологизмов в современной публицистике.....	389

KİTABSUNASLIQ-KNİGOBEDEHİE393-404

M. MEHMANƏLİ. Xüsusi kitabxanalar və onların funksiyaları.....	393
D. MƏHƏMMƏDLİ. Azərbaycan Respublikasının Zaqatala inzibati rayonunun kitabxana-İnformasiya infrastrukturı.....	396
S. İSMAYİLOVA . Yusif Vəzir Şəmənzəminli: bibliografik göstərici.....	399
E. MAMMADOV, Z.SAFAROVA ZAHRA. Professor A.A.Khalafov's scientific researches as a success of azerbaijan library science.....	402

MƏRUZƏ VƏ MƏQALƏLƏR – ДОКЛАДЫ И СТАТЬИ405-480

M. ÖZEREN. Türkçeden geçen diline geçen kelimeler.....	405
M. QƏHRƏMANOVA.D. QULIYEVA .İngilis dilində təyini əvəzliliklər.....	407
L. ƏLİYEVA.Təhsil menecmentinin formalaşmasının ictimai-tarixi və elmi-nəzəri əsasları.....	410
T. SARIYEVA . Hekayə janrının orta məktəbdə tədrisi.....	412

L. HAQVERDİYEVA. Aşıq Ələsgərin “Dağlar” qoşmasının tədrisinə dair.....	414
Y.RƏHİMƏDƏ. Çingiz Aytmatovun “Manqurt” əsərində fasiləli oxu metodunun tətbiqi.....	417
G. HÜSEYNOVA. İngilis dili təlimində texniki vasitələrdən istifadə.....	419
X. NƏBİZADƏ. Hürufiliyin orta məktəbdə şagirdlərə öyrədilməsi yolları.....	421
J. NOVRUZOVA. Arxaikləşməni doğuran səbəblərə dair.....	423
N.RƏHİMLİ. Çoxmədəniyyətliyin və tolerantlığın Azərbaycanda tarixi ənənələri.....	425
S. TEMUROVA. Lirik əsərlərin məzmununun öyrədilməsinə verilən müasir tələblər.....	428
Ə. RƏHİMLİ. Kompüter Terminologiyası.....	430
S. QULİYEVA. İngilis və Azərbaycan dillərindəki realilərin tərcümə problemləri.....	432
F. HƏSƏNOVA. İnteraktiv metodlar. Azərbaycan dili dərslərində əhəmiyyəti.....	436
S. İMANOVA. Atalar sözü və zərbi-məsəllərdə məcazlının işlənməsi	438
G. MƏMMƏDOVA. M.Şəhriyarın “Heydər babaya salam” poemasında aforizmlərin ekspressivliyinə xidmət	440
Э. РЗАЕВА, Л.ГУЛИЕВА. Развернутый конспект открытого урока на тему «Китаби Деде Коркуд».....	442
A. ƏHMƏDZADƏ. Ədəbiyyat dərslərində əyanilik.....	447
F. ŞİRİNOVA. How to improve students' skills using internet sites.....	449
С. ГУСЕЙНЛИ. Билингвизм и процессы интерференции в русской речи бакинцев.....	451
Г. МУСТАФАЗАДЕ. Структура жанра предания о разбойниках как композиционная основа повести	454
K.XANLAROVA. “Ölüm hökmü” romanı Metin Savaşın ədəbi görüşlərində.....	457
Ş. ABDULLAYEVA. Oskar Uayld yaradıcılığında dekadentçilik və estetizm: “Sarı kitab” simvolu.....	460
Ş. DADAŞOVA. Türkiyə - Azərbaycan iqtisadi əlaqələrinin Türkiyənin onlayn mediasında işıqlandırılması.....	463
A. ƏLİZADƏ. Allegoriya antiutopik romanda bədii estetik vasitə kimi	466
E. HƏSƏNOV. Nurmühəmməd Əndəlibin “Yusif və Züleyxa” əsərində ənənə və yenilik.....	470
A. HƏSƏNOVA. Dilçilikdə deyxis termininə ümumi yanaşma.....	473
Л. МУРАДЗАДЕ. Государственная культурная политика Азербайджана в национальной печати.....	475
Г. РАСУЛОВА. Методика преподавания культуры речи.....	478
YUBİLİYARLAR-YÜBİLİYARLARI.....	481-482
M.SƏYİDOVA. Əzizim atam!	

Yığılmağa verilmişdir: 12.01.19 Çapa imzalanmışdır : 21.03.19 Rezoqraf çapı. Şəhadətnamə № 27
Lisenziya: seriya ab № 022471. tirajı 1000. Ləman nəşr-poliqr. MMC»-də çap olunmuşdur.

Ульфет Закир оглы Ибрагимов

ОБ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ С ПРЕФИКСОМ ANTI- ВО ФРАНЦУЗСКОМ ЯЗЫКЕ

Общественно-политические, экономические, культурные изменения в жизни страны, стремительно оказывают влияние на язык, что находит свое непосредственное отражение в его словарном составе, так как именно словарный состав является наиболее изменчивой и подвижной стороной языка. В данной статье рассматриваются префиксальные образования в современном французском языке. Материалом исследования послужили слова с префиксом anti-, зафиксированные в толковых словарях современного французского языка Le Petit Robert de la langue française, изданных в 2017 и 2018 гг. Целью исследования является выявление новых слов, образованных при помощи префикса anti- в современном французском языке и прослеживание путей их проникновения в словари французского языка. Как известно в словообразовательной системе современного французского языка существует два основных продуктивных способа словообразования – суффиксация и префиксация. Выделяют две семантические группы наиболее продуктивных и активных префиксов в современном французском языке. К первой группе относятся префиксы интенсивности: super-, ultra-, archi-, extra-, sur-, выражающие превосходную степень чего-либо и переводящиеся приставками сверх-, через-, пере-. Так, например, в процессе исследования были обнаружены следующие слова с указанными префиксами: superproduction - фильм-боевик, supermarché - универсам, superbien – высшего сорта, superbénéfice - сверхприбыль, supercarburant – бензин высшего сорта, superchampion(ne) – неоднократный чемпион; ultraréactionnaire - ультрареакционный, ultramoderne – сверхсовременный, ultrafiltre - ультрафильтр, ultraléger(-ère) – сверхлегкий, ultrasensible - сверхчувствительный, ultrason - ультразвук; archimillionnaire - архимиллионер, archifaux – крайне ложный, archiplein - переполненный; extrafort - сверхпрочный, extraparlémentaire – внепарламентский, extrascolaire – внешкольный, extrajudiciaire – внесудебный, extraordinairement - необыкновенно; surproduction – перепроизводство, surréalisme - сюрреализм, surprofit - сверхприбыль, surprix – повышенная цена, наценка. Следует отметить очень высокую продуктивность перечисленных префиксов, о чем свидетельствуют вышеуказанные примеры, а также то, что эти префиксы легко присоединяются как к существительным, так и к прилагательным и глаголам.

Второй семантической группой активных префиксов являются префиксы отрицательно-привативного значения. Например, префикс dé- (des-) присоединяется к глаголам: brancher – включать, débrancher – выключать; charger – нагружать, décharger – разгружать; boutonner – застегивать пуговицы, déboutonner – расстегивать пуговицы; paraître – появляться, disparaître – исчезать. Префикс dé- имеет вполне определенное словообразовательное значение. Во французском языке немало префиксов, выражающих отрицательное значение, что влечет за собой выделение особого класса отрицательных префиксов. Среди таких префиксов можно выделить префиксы in-, anti-, non-. Словообразовательное значение отрицательно-привативных префиксов определенное, однозначно и, «грамматично», что мешает производным с вышеупомянутыми префиксами стать устойчивыми единицами языка. Поэтому мы порой не находим в словарях многих существующих в речи слов на anti- и non-. Ниже приведены несколько примеров из словарей: fasciste – antifasciste; communiste – anticommuniste; matière – antimatière; char – antichar.

Префикс non- является одним из самых активных отрицательных префиксов. Нежелание использовать отрицательную частицу pas приводит к тому, что носители языка предпочитают иногда употреблять non- в качестве отрицательной частицы. Именно с причастием прошедшего времени используется эта частица, например, le scrutin est encore non dépourillé, образовано по модели: pli non affranchi, timbre non oblitéré. Так, частица non была преобразована в отрицательный префикс. Приведем примеры с данным префиксом: la non-participation des élèves, non-assistance, non-retour, non-violence. Многие новые образования, политические термины с данным префиксом можно обнаружить, читая периодические издания французской прессы, например, non-agression (ненападение), non-aligné (неприсоединившийся), non-alignement (неприсоединение), non-belligérant (неучаствующий в войне), non-belligérance (неучастие в войне).

Наличие большого числа таких префиксов зачастую вызывает некоторые сложности в выборе конкретного префикса в определенной ситуации, так как присоединение префикса очень часто зависит не от определенного правила, а от установившейся практики словоупотребления. Как было отмечено выше, во французском языке префиксация продолжает оставаться одним из активных способов словообразования, более того, появляется ряд новых префиксов, которые используются при образовании неологизмов. Традиционно во французском языке выделяют следующие группы активных префиксов: 1) префиксы, выражающие отрицательно-привативные отношения (non-, anti-, dé- и др.); 2) префиксы интенсивности (super-, hyper-, ultra- и др.); 3) префиксы, выражающие повторение (re-, r-, ré-); 4) префиксы, выражающие предшествование (pré-); 5) префиксы, выражающие пространственные отношения (sur-, trans-, inter-) и др.

Исследования неологизмов по словарям французского языка выявили, что в современном французском словообразовании по-прежнему остаются продуктивными слова, образованные именно при помощи префикса anti-. В современном французском языке префикс anti- имеет самое широкое распространение. В популярной литературе обычно считают, что его распространение началось со времен буржуазной революции 1789-1794 гг. Но E. Huguot в своем словаре «Dictionnaire de la langue française du XV siècle» показал, что уже в языке XVI в., мы находим такие сочетания, как antiphilosophique, antiphatie, antiphatique и пр. Целый ряд сочетаний с anti- в дореволюционной литературе представлены Брюно в его «Истории французского языка» (antimonarchique, antifrçais, antisocial, antiraisonnement и пр.). Но ни один из названных исследователей не ставил вопроса о том, насколько эти сочетания с anti- были для литературного языка того времени закономерными. Бытовали ли сочетания с этим префиксом в литературном языке или же они являлись продуктом фантазии отдельных писателей?

Изучая образования с префиксом *anti-* в XVIII в., можно заметить, что в то время как они были довольно широко распространены у отдельных писателей, академический словарь отнесся к ним достаточно жестоко.

Как самостоятельный префикс в академическом словаре *anti-* выделяется лишь в четвертом издании, 1762 г. В первом издании академического лексикона мы находим лишь 15-16 слов, начинающихся с этого префикса. В четвертом издании *anti-* впервые осмысливается как префикс: «...*anti-*, - читаем мы здесь, - предлог, заимствованный из греческого; во французском языке он употребляется в некоторых сложных словах для обозначения противоположности» (*opposition, contrariété*). «В словаре даны лишь те из этих сложных слов, которые наиболее распространены (*qui sont le plus en usage*), ибо бесполезно приводить все те сочетания, которые надобность или прихоть могут изобрести» (*le besoin ou le caprice peuvent faire imaginer*).

Так академический словарь даже с 1762 г. осуждает чрезмерное увеличение образованиями с *anti-*. Следовательно, во-первых, академический словарь до 1762 г. даже не выделяет *anti-* как самостоятельный префикс, а во-вторых, выделив его, предостерегает против широкого применения.

Между тем «Треву» уже в 1704 г. (первое издание) фиксирует целый ряд слов, отсутствующих в академическом лексиконе. Из них отметим: *antichrétien, antilogie, antinomie, antithèse* и др. Но и у «Треву» *anti-* как самостоятельный префикс проявляется лишь в издании 1771 г. Здесь указывается, что *anti-* происходит из латинского *ante* и означает «предшествование во времени», а затем – «идею противоположности». Но если академический словарь, указав на обособленное значение префикса *anti-* в 1762 г., всячески стремился сузить сферу его распространения, то «Треву» в 1771 г. уже отлично понимает семантическую ценность этого префикса и поэтому нисколько не препятствует распространению новых слов, образованных с его помощью (*anticonstitutionnaire, antinational, antipuritain* и др.). При этом чрезвычайно интересно, чем более четкое осознание не только семантического, но и морфологического значения префикса *anti-* (способ образования новых терминов) приводит «Треву» к тому, что определение отдельных слов, образованных с его помощью, в издании 1771 г. изменяется.

Если в первом издании «Треву» *antipode* объясняется исключительно как географический термин (*qui se dit des habitants de la terre, diamétralement opposés les uns aux autres*), то в издании 1771 г. находим показательное дополнение: *antipode* в фигуральном смысле означает «несовместимость», «отвращение» (*incomptabilité, aversion*) к чему-нибудь или к кому-нибудь. *Anti-* уже настолько приобретает общее, абстрактное значение, что и термин, образованный с его помощью (*antipode*), теряет свой специальный характер (географический термин), получая общее значение противоположности.

Таким образом, «Треву» не только ограничивается «признанием» префикса *anti-*, как Академия, но и выявляет его большое семантическое и морфологическое значение. Гораздо смелее употребляли префикс *anti-* целый ряд революционных писателей XVIII в. Так у Руссо XVIII в. встречается *antidespote*, у Мепсье – *antianglican, antipopulaire*, у Лигуэ – *antifinancier, antiphilosophique*; у Тюрго в 1754 г. – *anticonstitutionnaire* и т.д.

Но чтобы понять, насколько в языке того времени префикс *anti-* был широко распространен, необходимо соотнести его употребление у отдельных авторов с показателем различных словарей эпохи. Мы видели, что даже в 1762 г. академический словарь очень неодобрительно отзывался о словах с префиксом *anti-*, вызванных «капризом и прихотью» немногих. Но все же, если сравнить четвертое издание академического словаря с предыдущими изданиями, то можно заметить, что здесь уже префикс *anti-* не только семантически осмысливается как самостоятельная лексема, но и морфологически признается словообразовательной частицей. Еще дальше идет «Треву» в 1771 г. по линии закрепления самостоятельного значения *anti-*. Таким образом, в первой половине XVIII в. этот префикс, хотя и употребляется писателями, но официальным академическим словарем как самостоятельная семантико-морфологическая единица допускается в литературный язык еще с большой осторожностью.

Анализируя словарь *Le Petit Robert de la langue française* 2018 г. было выявлено 288 слов употребляемых с префиксом *anti-*. Большинство из этих слов охватывают различные пласты лексики научную, общественно-политическую, медицинскую, техническую, спортивную, культурную и т.д. В основном это прилагательные или существительные как мужского, так и женского рода, очень редко наречия. Исследуя словари французского языка было установлено, что в основном большое количество слов с префиксом *anti-* начали появляться во французском языке в XIX-XX вв. и обогащать его лексический состав. Данный процесс продолжается, и по сей день, префикс *anti-* продолжает оставаться одним из самых продуктивных префиксов.

Литература:

Brunot F., *Histoire de la langue française*, Paris 1990

Катагощина Н.А. Как образуются слова во французском языке. М.: КомКнига, 2006, 112 с.

Страмной А.В. Газетный текст как источник неологизмов (на материале русской и французской прессы). Дис. ... канд. филол. наук. Волгоград, 2007.

Цыбова И.А. Словообразование в современном французском языке. М.: Московский лицей, 1996, 128 с.

E.Huguet *Dictionnaire de la langue française du XV^{siècle}*, Paris:1925

Le Petit Robert de la langue française Paris: 2017

Le Petit Robert de la langue française Paris: 2018

www.clubic.com/

www.commentcamarche.net/

www.diapo.com/

Ключевые слова: французский язык, терминология, префикс, словообразование.

Açar sözlər: Fransız dili, terminologiya, prefiks, söz quruluşu.

Key words: French language, terminology, prefix, word formation.

On the socio-political terminology with the prefix *anti-* in French
Summary

The article is devoted to prefixal derivatives appearing in the modern French language. The main object of study is the prefix anti, one of the most productive prefixes in the modern French. Thus, the author claims that these prefix words coincide with the period of the French Revolution. At the same time, studying the dictionaries of the XVIII-XIX centuries, the words with the prefix are studied.

Fransız dilində anti- prefiksli ictimai-siyasi terminologiya haqqında

Xülasə

Məqalə müasir fransız dilində prefikslərin araşdırılmasına həsr olunub. Tədqiqatın əsas obyekt müasir fransız dilində ən geniş və məhsuldar prefikslərdən biri olan anti- prefiksdir. Belə ki, müəllif bu prefikslə yaranan sözlərin Böyük Fransa Burjua inqilabı dövrünə təsadüf etdiyini bildirir. Eyni zamanda XVIII-XIX əsrlərdəki lüğətləri araşdırılaraq anti- prefiksi ilə işlənən sözlər tədqiq olunur.

Rəyçi: f.f.d., Nərgiz Ramiz qızı Seyidova